

مقدمه

هاری نوعی عفونت ویروسی است که دستگاه اعصاب مرکزی را درگیر می‌کند و معمولاً پس از گزش حیوان هار به انسان منتقل می‌شود. این بیماری صد در صد کشنده است اما در صورت انجام دقیق مراحل پیشگیری و درمان می‌توان از ابتلا و مرگ و میر آن جلوگیری کرد.

راه انتقال و نحوه بیماری زایی

ویروس هاری معمولاً در هنگام گزش و از طریق بزاق حیوان هار به انسان انتقال می‌یابد. همچنین این ویروس می‌تواند از طریق تماس بزاق حیوان هار با پوست خراشیده، چشم و غشاهای مخاطی دهان، مقعد و واژن وارد بدن انسان شده و باعث بروز بیماری شود. هنگامی که ویروس از طریق گزش وارد بدن می‌شود، در عضلات محل گزش تکثیر یافته و پس از رسیدن به سیستم اعصاب مرکزی در غدد بزاقی فرد انتشار می‌یابد.

علائم بیماری در انسان

از لحظه ورود ویروس تا زمان بروز علائم در انسان حدود ۲ تا ۳ ماه طول می‌کشد. بسته به مقدار ویروس وارد شده، محل گزش (سر، گردن و ناحیه تناسلی) و شدت زخم ممکن است طول این دوره از چند روز تا یک سال تغییر کند.

بیماری با احساس اضطراب و نگرانی، سردرد، افزایش مختصر درجه حرارت بدن و بی‌قراری شروع و اغلب اوقات درد و خارش در محل زخم و افزایش ترشح بزاق مشاهده می‌گردد. همچنین ممکن است گرفتگی عضلات تنفسی و نیز تشنجات عمومی ایجاد شود. بیمار حداکثر ۲ هفته پس از بروز علائم فوت می‌کند.

علائم بیماری در حیوان

امکان ابتلای همه حیوانات خونگرم به بیماری هاری وجود دارد. سگ‌ها بیشتر در معرض خطر هستند. دوره کمون در سگ‌ها ۱۰ روز تا ۲ ماه و گاهی بیشتر است.

علائم بیماری در سگ‌ها شامل رفتار غیرطبیعی، اضطراب غیرعادی، افزایش تحریک پذیری و بی‌اشتهایی است. در طی یک تا دو روز علائم تحریکی و اضطرابی افزایش می‌یابد.

حیوان حالت تهجمی به خود گرفته و تمایل شدیدی به گاز گرفتن اشیاء، حیوانات و انسان از جمله صاحب خود نشان می‌دهد و اغلب خود را نیز گاز گرفته و زخمهای شدیدی در بدن خود ایجاد می‌نماید.

به علت بروز فلج عضلات حلق، بلع بزاق امکانپذیر نبوده و منجر به افزایش ترشحات بزاقی و تغییر صدای حیوان می‌شود. حالت فلجی از عضلات سر و گردن آغاز می‌شود به گونه‌ای که عمل بلع سخت شده و صاحب حیوان گمان می‌کند جسم خارجی در گلوی حیوان وجود دارد. فلج عمومی به دست‌ها و پاها گسترش یافته و در نهایت به مرگ حیوان منجر می‌گردد.

این بیماری علاوه بر سگ‌ها در گربه‌ها نیز دیده می‌شود که اغلب به شکل تحریکی و تهجمی بوده و کلیه علائم شبیه هاری در سگ می‌باشد. روباه، شغال و گرگ حساس‌ترین حیوانات وحشی در برابر ویروس هاری هستند و اکثراً به نوع خشمناک آن دچار می‌شوند.

۳

۲

۱

راه‌های پیشگیری از بیماری

ویروس هاری از طریق گزش سگ‌ها به انسان انتقال می‌یابد. بنابراین از مهمترین راهکارهای پیشگیری از هاری در انسان می‌توان به واکسیناسیون حداقل ۷۰ درصد جمعیت حیوانات حساس و کنترل سگ‌های بی‌صاحب و ولگرد، آموزش به جامعه به ویژه دانش‌آموزان در مورد پیشگیری از گزش به دنبال مواجهه با حیوانات، عدم تحریک حیوانات به خصوص سگ‌ها و رعایت احتیاطات لازم در مواجهه با سگ‌های غریبه اشاره نمود.

اقدامات ضروری پس از گزش

تمام افرادی که مورد گزش قرار می‌گیرند، باید به نزدیکترین مرکز خدمات جامع سلامت مراجعه کنند. اولین اقدام پس از گزش، شستشوی تمامی جراحات به مدت حداقل ۱۵ تا ۲۰ دقیقه برای هر زخم و ضد عفونی کردن آنها با الکل یا بتادین است. انجام واکسیناسیون هاری نیز ضروری است و در صورت نیاز، تزریق سرم (ایمونوگلوبولین) ضد هاری در محل جراحی باید انجام شود.

حقایق کلیدی در مورد بیماری هاری

- در صورت ابتلای انسان به بیماری هاری و بروز علائم، فرد فوت می‌کند.
- سالانه ۵۹ هزار مرگ انسان به علت ابتلا به بیماری هاری در بیش از ۱۵۰ کشور در جهان رخ می‌دهد.
- ۵۰ درصد از افراد گاز گرفته شده توسط حیوانات مشکوک به هاری، کودکان زیر ۱۵ سال هستند.
- سگ‌ها عامل اصلی موارد حیوان گزیدگی و انتقال بیماری هاری و مرگ ناشی از آن در انسان هستند.
- حذف هاری از طریق پیشگیری از گزش سگ و انجام واکسیناسیون سگ‌ها امکانپذیر است.
- شستشوی فوری و کامل زخم با آب و صابون، تزریق واکسن و سرم ضد هاری پس از تماس با یک حیوان مشکوک به هاری بسیار مهم، حیاتی و نجات‌دهنده است.

۵

۴

دانستنی‌هایی درباره بیماری‌های مشترک انسان و حیوان:

هاری

گروه هدف: عموم مردم

معاونت بهداشت
دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز